

*Sofie Vrielynck,
Archief, Amsab-ISG*

‘À peu près chaque fonds privé constitue un problème nouveau’¹

Archieven van personen zijn niet de meest evidente om te verwerken. Geen enkel persoonlijk archief lijkt op een ander, keer op keer is de verwerking en het contextueel toegankelijk maken van het archief een nieuwe uitdaging.

In eerste instantie wordt informatie ingewonnen over de archiefvormer, hoe zijn leven en loopbaan er tot op het afgeven van zijn archief uitzag. Die informatie kan je vinden bij de archiefvormer zelf of bij nabestaanden, let wel op voor enige subjectiviteit. Daarom is het ook aangeraden om literatuur te raadplegen en het internet af te schuimen. Voor de latere inventarisatie – in het bijzonder voor het opmaken van het archiefschema en de ordening – is het onderzoek naar de levensloop van een persoon van cruciaal belang. Het resultaat van het biografisch onderzoek wordt neergeschreven in een concept voor een archiefschema waarin per fase of functie een systematische opsomming wordt gegeven van alle handelingen en activiteiten.² Ook moet een archiefschema zo opgebouwd zijn dat het archief transparant is voor de archiefvormer, zijn of haar nabestaanden, de onderzoeker, de belangstellende ...

Het spreekt vanzelf dat het voorlopige archiefschema nog moet getoetst worden aan het concrete archiefmateriaal. Voor de aanvang van de verwerking dient men na te gaan hoe het archief tot stand is gekomen en hoe het werd beheerd. Idealiter staat een geordend archief voorop en komt het erop neer de ‘oude’ orde te handhaven bij de verwerking van het archief. Voor persoonlijke archieven klinkt dit utopisch, want ze vertonen zelden een efficiënte en systematische ordening. De archiefvormers hebben zelf hun stukken beheerd en vinden meestal wel terug wat ze zoeken. Ook een bepaalde mate van manipulatie van het archief door nabestaanden komt vaak voor. Bij wijze van afscheid wordt het archief doorgenomen, worden er ter verduidelijking annotaties bijgeschreven of krijgen de stukken een andere ordening.

In de meeste gevallen dient bij de archivering een nieuwe ordening uitgewerkt te worden, volgens Coppens gebaseerd op drie basisbeginselen: de structuur is een logische constructie, die systematisch is opgebouwd en wordt ontleend aan het functioneren van de archiefvormer zelf.³ Deze handeling is voor elk persoonlijk archief uniek, het ordeningsplan komt neer op maatwerk. De standaardmodellschema's voor persoonlijke archieven zijn meestal beperkt tot de indeling in algemeen, privé- en openbaar leven.

Na het ordenen gaat men over tot het beschrijven van de archiefstukken. Het komt neer op het diagonaal doornemen van de archiefstukken om informatie te krijgen voor de beschrijving en voor de historische inleiding van de inventaris. Beschrijven is formaliseren met de vermelding van de aard, de inhoud, de datering en de omvang van het archiefstuk. Er wordt een context opgebouwd waarbinnen alle stukken hun plaats krijgen in het archiefschema. De archiefstukken worden tijdens of na de beschrijving geschoond, opgeborgen in zuurvrije mappen en genummerd. Het bewerken van het archief kan besloten worden met het uitschrijven van de duiding van de archiefvormer en de verantwoording van de verwerking van het archief om tot een inventaris te komen.

Inventariseren is behalve een moeilijk, ook een wetenschappelijk vak. Door onderzoek, analyse van archiefbestanddelen, systematiseren, abstraheren en concluderen komt een verantwoord product tot stand dat de toegang vormt tot een archief. De inhoud ervan maakt nieuwe beeldvorming mogelijk en schept die soms zelf.⁴

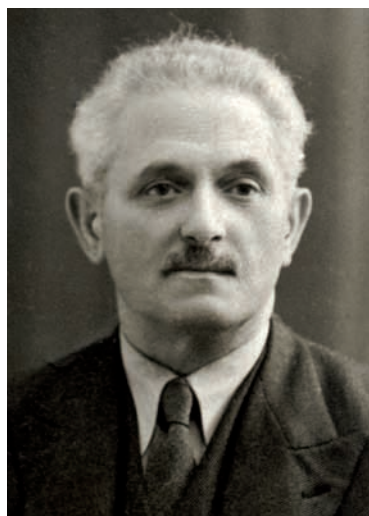
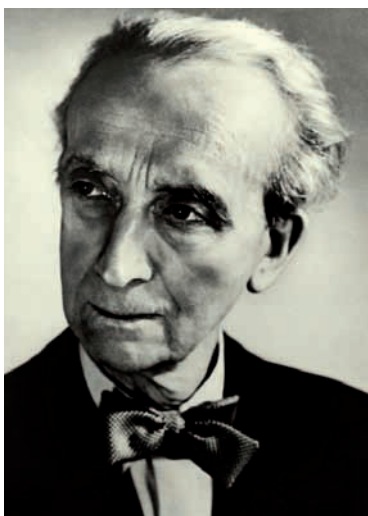
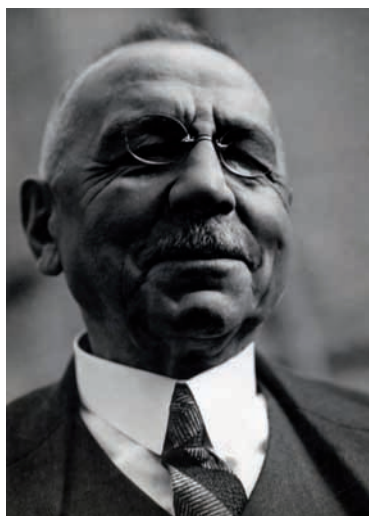
Ik kleur mijn uiteenzetting met een voorbeeld van de persoon die tot op heden voor mij de grootste x-factor heeft, namelijk Romain Deconinck.

Bij het aanvatten van de archiefverwerking had ik wel al eens van hem gehoord. Zo wist ik dat hij toneel speelde en ergens had ik ook vage herinneringen aan *De kolderbrigade*. Ik schuimde het internet af op zoek naar informatie, nam literatuur door, maar zo veel was er nog niet verschenen over hem. Ik trof wel lijsten aan van alle toneelstukken die Romain schreef of waaraan hij had meegewerkt, een filmografie, de radioprogramma's, de behaalde prijzen en een discografie. Deze lijsten gaven zicht op de creatieve veelzijdigheid van de archiefvormer en waren een richtlijn voor de inhoud van het archief.⁵

Het archief werd destijds bijgehouden en geordend door zijn echtgenote Yvonne Delcour, chronologisch en per soort, zoals foto's, knipsels, elpees, partituren ... – een ordening die niet kon standhouden omdat de samenhang van het archief niet tot zijn recht kwam. De ontmanteling van het archief werd aangevat: de ringmappen vol foto's en recensies per productie, de bananendozen vol scenario's en kladboekjes, de oranje plasticzakken vol partituren, de kaften vol knipsels en een doos met onder meer brieven, tekeningen en onderscheidingen werden doorgenomen en ik besepte dat die meneer veel meer had gedaan dan ik ooit had kunnen vermoeden. Mijn adoratie zou in de loop van het verwerken alleen maar toenemen. Op den duur werd mijn streefdoel een soort eerherstel voor Romain Deconinck.

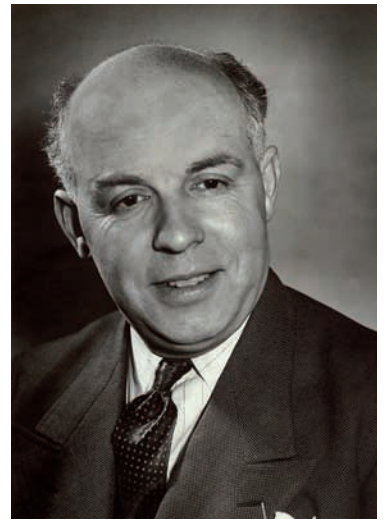
**Een selectie
portretten van
personen van wie
we het archief in
bezit kregen.**

Een volledige lijst van persoonlijke archieven in Amsab-ISG vindt u op pagina 85.

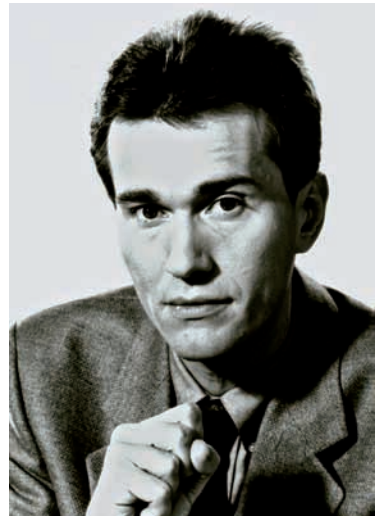
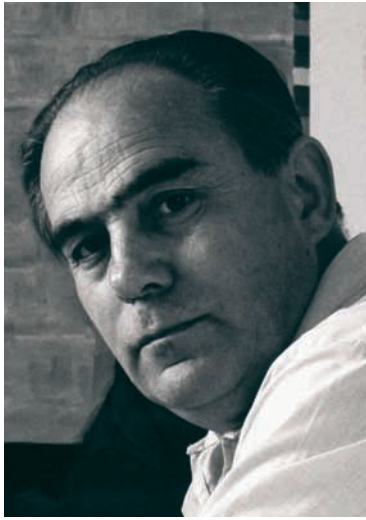

Théophile Massart (1840-1904), César De Paepe (1841-1890),
Edward Anseele (1856-1938), Camille Huysmans (1871-1968), Joseph Bondas (1881-1957),
Hendrik de Man (1885-1953), Arthur Wauters (1890-1960), Achiel Van Acker (1898-1975)

Louis Major (1902-1985), Hendrik Fayat (1906-1997), Jos Van Eynde (1907-1992),
Henri Lemaire (1907-1995), Emilienne Brunfaut (1908-1986), Vogelina Lobe (1912-1997),
Romain Deconinck (1915-1994), Georges Hebbelinck (1916-1964), Nic Bal (1916-1999)

Frans Buyens (1924-2004), Louis Deltour (1927-1998), Gilbert Temmerman (1928),
Lydia Chagoll (1931), Herman J. Claeys (1935), Leona Detiège (1942),
Norbert De Batselier (1947), Vera Dua (1952), Frank Vandenbroucke (1955)

Persoonlijke archieven in Amsab-ISG

Gust Adriaensens, Edward Anseele jr., Edward Anseele sr., Jan Baghus, Nic Bal, Eddy Baldewijns, Herman Balthazar, Henk Becquaert, Karel Beerblock, Frank Beke, Rein Bellens, Louis Bertrand, Roger Binnemans, Jules Black, Bert Blansaer, Sirène Blicck, Frans Block, Fonny Boesmans, Ernest Bogaert, Victor Bogomolez, Carlos Boidin, Joseph Bondas, Rik Bonnijns, Kris Borms, Peter Bossu, Gilbert Bossuyt, Désiré Bouchery, Hector Boudry, Jean Brat, Michel Brélaz, Jaak Brepoels, Georges Broget, Emilienne Brunfaut, Fernand Brunfaut, Max Buset, Frans Buyens, Frank Caestecker, Willy Calewaert, Koen Calliauw, Aimé Canipel, Bob Carlier, Luc Carnier, Ward Cassiers, Tine Casteels, Roger Caudron, Lydia Chagoll, Jozef Chalmet, Pierre Chevalier, Frans Christiaenssens, Willy Claes, Herman J. Claeys, Alain Clauwaert, Emile Clersy, Roel Cnockaert, Guy Coëme, Herman Coenen, Jos Coenen, Gaston Colebunders, Jozef Colin, Marcel Colla, Marijke Colle, Toon Colpaert, Albert Comhaire, Joseph Coole, André Cools, Bob Cools, Rik Coolsaet, Georges Cordier, Lucien Cornelis, Wim Cornelissen, Dirk Cosyns, Frans Craeninckx, Greta Craeymeersch, Nadine Crappé, Gaston Crommen, Wouter Dambre, Dolores David, Adolf De Backer, Henriette De Backer, Jozef De Backer, Norbert De Batselier, Nadya De Beule, Jean De Bie, August De Block, Nathalis De Bock, Jean De Boé, Piet De Buyser, Irma De Clerck, Jules De Clercq, Robert De Cock, Ilya De Coster, Jozef De Graeve, Suzanne De Grande, Pol De Grave, Louis de Gunsch, Robbe De Hert, Amédée De Keuleneir, Herman De Keuleneir, Roger De Kinder, Victor De Laveleye, Hendrik de Man, Gust De Muynck, Emiel De Nauw, César De Paepe, Eugène De Pau, Alfons De Pauw, Jeanine De Rop, Irma De Schutter, Jo De Schuyter, André De Smet, Chantal De Smet, Wilfried De Vlieghe, Roger De Voght, Denise De Weerd, Miel De Wilde, Lode De Witte, Roger De Wulf, Walter Debrock, Oscar Debonne, Frans Declercq, Jules Deconinck, Romain Deconinck, Marianne Dedecker, Tuur Dedecker, Jacques Delattre, Louis Deltour, Esther Deman, Frank Demeyere, Maurice Dequenne, Eric Derycke, Luk Deschamps, Marcel Deschepper, Ferdinand Desmet, Guy Desolre, Robert Detaevernier, Frans Detiège, Leona Detiège, San Deurinck, Lydia Deveen, Jacques Dhaenens, Theo Dhaese, Pol D'Huyvetter, Gerda Dieltiens, Charles Dineur, Ferdinand Domela Nieuwenhuis, Ruddy Doom, Vera Dua, Rik Dupaix, Robert Dussart, Peter DURING, Jef Dyck, Cesar Dyserincq, Willy Emery, Frederik Erdman, Lucie Evers, Francis Faes, Hendrik Fayat, Rodolfo Fernandez, Amanda Foket, Anne Fonteyne, Edmond Friche, Henri Fuss, Marc Galle, Edmond Geirnaert, Frans Gelders, Wim Geldolf, Jos Geudens, Robbie Ghekiere, Ernest Glinne, Georges Goossens, Luc Goossens, Luc Gorselé, Jan Grootaers, Armand Hacquaert, Raoul Haerincq, Charles Hancké, Lode Hancké, Karel Hannick, Roger Hantson, Georges Hebbelinck, Rik Hemmerijckx, Piet Heremans, Bert Hermans, Sam Herssens, Alice Heyman, Eugène Hins, Anke Hintjens, André Holsbeke, Camille Huysmans, Marthe Huysmans, Jean-Claude Impens, Gaston Janssens, Willem Janssens, Piet Kempenaars, Antoinette Kleinhaus, Luc Kongs, Willy Kooy, Mil Kooyman, Victor en Jos Lamarcq, Trudo Lambregs, Renaat Landuyt, Gustaaf Laroche, Frida Laverge, Edmond Leburton, Jan Leclercq, Antoine Lefèvre, Henri Lemaire, André L'Homme, Sylvain Libert, Paul Libois, Vogelina Lobe, Pierre Lootens, Karel Maes, Lea Maggelet, Leo Magits, Ernest Mahaim, Raymond Mahieu, Gaston Mahy, Arseen Major, Louis Major, Maurice Malpoix, Hélène Maréchal, Geert Mareels, Georges Marquet, Albert Martens, George Martens, Frans Masereel, Théophile Massart, Isidore Massin, Willy Massin, Jos Melis, Luc Melis, Corneille Mertens, Jacques Mertens, Leen Mestdagh, Leo Michielsens, Raoul Miry, Edgard Missiaen, Frans Morriëns, Rita Mulier, Jos Murez, Achilles Mussche, Jet Nauwelaerts, Ludo Nelen, Jean Nihon, René Nolevaux, Koen Nyssen, Jan Olsen jr., Michel Oukhow, Jan en Gustaaf Pancock, Frans Pans, Frans Peeters, Jan Peeters, Leo Peeters, Richard Peeters, Stefaan Pennynck, Hein Picard, Fred Pieters, Jos Polak, Lodewijk Polk, Geert Puype, Jef Ramaekers, Peter Ramboer, Theo Rasschaert, Elie Reclus, Jef Rens, Angela Riddel, Alfons Roelandts, Frederik Roelandts, Oscar Roelandts, Germain Roels, Wilfried Roels, Louis Rombaut, Mon Roossens, Lin Rosier, François Rosson, Louis Roth, Abraham Ruiz, Daan Schalck, Madeleine Schauvlieghe, Jaak Schelfhout, Josef Schildermans, Ger Schmoock, Willy Seeuws, Ivonne Sercu, Armand Sermon, Maurice Seys, August Smets, Herre Sneyers, Marcel Sonnevillie, Patsy Sörensen, Friedrich Adolph Sorge, Charles Soudan, Paul Staes, Frans Steenhaut, Wouter Steenhaut, Guido Steenkiste, Steve Stevaert, Fernand Stevens, Maria Magdalena Steyaert, Theo Stroobants, Jeanne Suetens, Wilfried Sybrands, Victor Tedesco, Gilbert Temmerman, Daniël Termont, Andrée Thonnart, Frans Tielemans, Bruno Tobback, Louis Tobback, Frans Toch, Jef Turf, Bruno Tuybens, Jef Ulburghs, Pieter Ursi, Achiel Van Acker, Frank Van Acker, Gustaaf Van Acker, An Van Asbroeck, Boudewijn Van Belle, Emile Van Ceulen, Alfons Van Cleempoel, Jan Van Damme, Maria Van Damme, Marthe Van de Meulebroeke, Rudy Van de Steen, Rosa Van De Voorde, Freya Van den Bossche, Luc Van den Bossche, Frans Van Der Auwera, Jan Van der Borgt, Julien Van der Haeghen, Dirk Van der Maelen, Eric Van Der Meirsch en Isabel Vertriest, Paul Van Der Niepen, César Van der Poel, Martha Van der Steene, Charles Van der Vinck, Frans Van Dijk, Daniel Van Dixhoorn, Rudi Van Doorslaer, Paul Van Dyck, Jos Van Elewijck, Jos Van Eynde, Frans Van Gael, Rita Van Gael, Godelieve Van Geertruyen, Greet Van Gool, Mieke Van Haegendoren, Nadia Van Hamme, Jaurez Van Hecke, Marijke Van Hemeldonck, Frans Van Herreweghe, Freddy Van Hollebeke, Bert Van Hoorick, Albert Van Hulst, Bert Van Kerckhoven, Gaston Van Larebeke, Aimé Van Lent, Jean Van Lierde, Julien Van Nevele, Emiel Van Nooten, Lode Van Outrive, Jean-Claude Van Rode, Frans Van Rompaey, Marc Van Santvoort, Guido Van Steenberghe, Philemon Van Stichel, Jos Van Ussel, André Van Vooren, Filip Van Zandycke, Johan Vande Lanotte, Flor Vandekerckhove, Werner Vandenaabeele, Lucien Vandendorre, Dany Vandebosscche, Frank Vandembroucke, Michiel Vandebussche, Dirk Vandepitte, Jef Vander Helst, Maurits Vander Meulen, Diane Vanderhaeghen, Emiel Vanderhaeghen, Emile Vandervelde, Jan Vandesteen, Irène Vandevelden-Merckx, Roland Vandeweghe, Joost Vandommele, Frank Vanhyfte, Richard Vankenhove, Luc Vanneste, Guy Vanschoenbeek, Peter Vanvelthoven, Louis Varlez, Henri Vaume, Amedée Velleman, André Ver Elst, Marijke Verbeke, Yvonne Verbruggen, Urbain Verckens, René Verdoodt, Georges Vereeken, Emiel Vergeylen, Pier Vergison, Juul Verhelst, Ivan Verleyen, Walter Vermander, Philippe Vermeulen, Piet Vermeulen, Willy Vermote, Armand Verspeeten, Mario Verstraete, Michel Veyts, Alex Vinck, André Vyncke, Wim Wabbes, Gust Wallaert, Arthur Wauters, Joseph Wettinck, Ferre Weustenraad, Thomas Weyts, Joz Wijninckx, Freddy Willockx, Jaak Withages, Leo Wymeersch.

De vraag drong zich op: welke ordening kon de veelzijdigheid, maar vooral de grandeur van Romain Deconinck weergeven? Ik maakte eerst een onderscheid tussen het persoonlijke en het creatieve leven. De documentatie die Romain Deconinck verzamelde met betrekking tot de Minardschouwburg, werd een aparte categorie.

Onder het persoonlijke vallen personalia, met enkele brieven, persoonlijke documenten en curiosa, zoals het ouderlijk trouwboekje, oproepingsbrieven voor de militaire dienst en medailles van de Ridder- en Leopoldsorde. Daarnaast omvat de rubriek ook materiaal betreffende opmerkelijke gebeurtenissen, onderscheidingen en overeenkomsten. Ook de diverse interviews los van producties werden tot de persoonlijke levenssfeer gerekend en per interview beschreven. Het doornemen van de persoonlijke stukken en interviews weerspiegelde zich in een lijst met allerlei frappante uitspraken, weetjes en informatie. Deze lijst kwam later van pas bij het schrijven van het scenario van *Ne lieuw mee tande* door Frank Van Laecke en de opstelling van de tentoonstelling *Romain Royal* in het Huis van Alijn.⁶

Het grootste deel van het archief bevat materiaal gerelateerd aan de creaties. Daarvan vormen de geschreven stukken het grootste aandeel. Ze werden het uitgangspunt voor de reconstructie van een productie, bestaande uit het manuscript, het typoscript, de partituren, de liedteksten, het programmaboekje, de geluidsopnames, foto's, affiches, eventueel beeldmateriaal en persknipsels. Uit elk programmaboekje werd informatie over de inhoud en rolbezetting gefilterd. Elk manuscript en typoscript werd diagonaal doorgenomen, de titels van de liedjes voorkomend in het stuk werden neergepend. Op die manier kon een toneelstuk van oorsprong tot opvoering gereconstrueerd worden, van manuscript tot een recensie in een krant. Het werd een totaal van 144 toneelstukken bestaande uit 691 beschrijvingen. Wel gaf de specifieke terminologie eigen aan de toneelwereld bij aanvang van het beschrijven enige moeilijkheid.

Uit de schenking werden beeld- en geluidsmateriaal fysiek afgezonderd, maar de beschrijving ervan werd eveneens opgenomen in de inventaris om de eenheid te bewaren. Het beeldmateriaal omvat opnames van toneelstukken in de Minard, optredens in programma's en door Romain Deconinck vertolkte rollen in televisieseries en enkele Vlaamse en Nederlandse films. Het geluidsmateriaal omvat langspeelplaten, opnames tijdens de creatie van een stuk, de muziek en de uiteindelijke opname van een opgevoerd toneelstuk. Er is voor geopteerd om het omvangrijke fotomateriaal bij het overige archief te bewaren, vermits op die manier het volledige creatieve proces, van idee tot opvoering, kan gereconstrueerd worden. Om een optimale bewaring van de affiches te garanderen, werden ze fysiek afgezonderd, maar de beschrijving met plaatskenmerk werd opgenomen in de inventaris. Daarnaast komen in de rubriek 'creaties' ook andere activiteiten van Romain Deconinck uitgebreid aan bod: de beginperiode met Hélène Maréchal, zijn cursiefjes voor de krant, reclameadvertenties en materiaal betreffende zijn werk voor televisie en film.

Naast het archief van Romain Deconinck omvat de schenking ook materiaal betreffende de Minardschouwborg, meer bepaald uit het begin van de 20e eeuw, zoals programmaboekjes van het Nieuwe Cirkus en manuscripten van Henri Van Daele. Ook is er materiaal uit de beginjaren van Romain Deconinck in de Minard, namelijk van Hélène Maréchal, Leo Wageneire en Henri Bruyneel. Dit verzameld materiaal werd ondergebracht in de rubriek ‘documentatie’. Ten slotte is er nog een rubriek ‘literatuur’ met liederenbundels en twee publicaties over Romain Deconinck en het Gents Volkstoneel.

Het verwerkte archief van Romain Deconinck was uiteindelijk de bron voor nieuwe toneelproducties, een tentoonstelling en een publicatie.⁷ Een illustratie van de rijkdom van persoonlijke archieven, een rijkdom die vaak verscholen blijft tot een archivaris zich erover ontfermt.

- 1 Suzanne D’HUART, *Les archives privées: essai de méthodologie*. In: *La Gazette des archives*, (1980)110, p. 167.
- 2 Herman COPPENS, *De ontsluiting van archieven: richtlijnen en aanbevelingen voor de ordening en beschrijving van archieven in het Rijksarchief*, Brussel: Algemeen Rijksarchief, 1997, p. 55-56.
- 3 Herman COPPENS, *De ontsluiting van [...]*, p. 130.
- 4 Rudi VAN MAANEN, Inventariseren, het doorgronden van een historische werkelijkheid. In: Theo THOMASSEN, Bert LOOPER, Jaap KLOOSTERMAN, *Toegang. Ontwikkelingen in de ontsluiting van archieven. Jaarboek 2001*, Den Haag: Stichting Archiefpublicaties, 2001, p. 257.
- 5 Rik LANCKROCK, *Romain Deconinck en het Gents Volkstoneel*, Gent: Het Gents Volkstoneel, 1972, 60 p.
- 6 Theatervoorstelling *Ne lieuw mee tande*, Theater Taptoe; Tentoonstelling *Romain Royal*, Huis van Alijn, van 9 juli 2005 tot 29 januari 2006.
- 7 Theatervoorstelling *De truiken van de foor*, Theater Malpertuis, van 16 tot en met 25 juli 2005; Theatervoorstelling *Ne lieuw mee tande*, Theater Taptoe, van 16 tot en met 24 juli 2005; Tentoonstelling *Romain Royal*, Huis van Alijn, van 9 juli 2005 tot 29 januari 2006; Björn RZOSKA, Johan TAELEDAMAN, Roel VANDE WINKEL, Jaak VAN SCHOOR, *Romain Deconinck (1915-1994)*, Gent: Amsab-ISG/Uitgeverij Snoeck/Radio 2, 2005, p. 160.